

Dünyada COVID-19 yayılımları ile ilgili en yaygın grafikler, yayılım ve ölüm sayılarından oluşmaktadır. Bu sayılara ulaşmak hem daha kolaydır, hem de bu rakamlar üzerinde sıralama/değerlendirme gibi faaliyetler daha hızlı yapılmaktadır. Bununla birlikte yayılımın gerçekçi etkilerini gözlemlemek için, enfeksiyon/ölüm sayılarının yanı sıra nüfus, coğrafya, sağlık sistemi, gelir vb. faktörleri de hesaba katmak ve bunlar arasındaki ilişkileri de araştırmak gerekir.

Bu iki çalışmada, Dünya genelinde COVID-19 yayılımları nüfusa oranla hazırlanmış bar chart grafiklerine dönüştürülmüştür. İlk çalışmada toplam enfeksiyon sayıları her bir milyon nüfus içindeki oranlarıyla, ikinci çalışmada ise toplam ölüm sayıları her bir milyon nüfus içindeki oranlarıyla görselleştirilmiştir. Her iki video da nüfusa oranlı olduğu için, ülkelerin COVID-19 performansı hakkında bilgi vermektedir.

İlk video, 10 Mart ve 28 Haziran aralığındaki dönemi görselleştirmektedir. Doğal olarak bu dönemde virüsün en güçlü yayıldığı ülke olan İtalya, tabloda en öndedir. Tablomuzda Katar'ın başlarda bir kere ilk 15'e girip Mart sonunda çıktığı görülmektedir. ABD ise listelere Mart sonunda girip hızlı sayılabilecek bir şekilde yükselmektedir. Nisan'ın ilk haftası itibarıyla listenin tamamına yakınında Avrupa ülkelerinin yer aldığı görülmektedir.

Nisan'ın ikinci haftasından itibaren Katar yeniden listeye girmekte ve çok hızlı yükselerek iki hafta içinde zirveyi yakalamakta, ardından farkı açmaktadır. Yayılım hızında liderlik, önce İtalya, ardından İsviçre, sonra İspanya ve en sonunda Katar şeklinde devam etmektedir ve Katar'ın uzun bir süre liderliğini koruyacağı anlaşılmaktadır. Listede Belçika uzun bir süre boyunca ilk 3'te yer almaktadır. Belçika aynı zamanda nüfusa göre ölüm oranları videosunda da listenin ilk sırasındadır.

Mayıs sonuna doğru yayılım grafiklerindeki Avrupa etkisi azalırken, Güney Afrika ve küçük nüfuslarıyla Körfez Ülkeleri listede üst sıralara çıkmaktadır. Yayılımda Şili ve Singapur gibi ülkelerin hızlı tırmanışı görülmektedir. Bunlardan Singapur, küçük yüzölçümü ve nüfusuyla ve hastalıkla adeta "ikinci defa" mücadelesi ile dikkat çekmektedir. Haziran sonu itibarıyla listenin ilk 8 sırasında 3 Güney Amerika, 3 Körfez ülkesi, ABD ve Ermenistan yer almaktadır. Bunlardan ABD (330M+), Şili (18M+) ve Peru(30M+) yüksek nüfusları ile negatif yönde dikkat çekmektedir.

Nüfusa göre ölüm sayıları videosu ise 1 Nisan – 28 Haziran aralığını kapsamaktadır ve bu aralıkta baştan itibaren ilk sıralarda Avrupa ülkeleri yer almaktadır. Listede Belçika, hızlı bir şekilde yükselerek birinci sıraya yerleşmekte ve farkı açmaktadır. Bu bir nüfusa oranlı görselleştirme olduğu için, Belçika'nın uzunca bir süre yerini koruması beklenebilir. Belçika'nın ilk sıradaki yerine geçme konusunda en yakın aday ise İngiltere'dir. Listede ilk sıralarda Avrupa'nın yer alması, hem dönemsel etki ve hem de yaşlı kıtanın yaşlı nüfusu ile ilişkilendirilebilir.

Haziran sonu itibarıyla en kötüler sıralamasında 9 Avrupa ülkesi yer almaktadır ve bunlardan Belçika, İngiltere, İspanya, İtalya, İsveç ve Fransa ilk altı ülkeyi oluşturmaktadır. Listede ABD ve genel olarak bu süreçte pek de adı duyulmayan Kanada'nın da yer alması dikkat çekicidir. İlk 15'te yer alan kalan dört ülke ise Güney Amerika ülkeleridir ve mevsim etkisi ve nüfuslar hesaba katıldığında, sayı ve oranların daha da kötüye gitmesi maalesef beklenebilir.

Her iki video grafik çalışmasında da Türkiye'nin yer almıyor olması ülkemiz için sevindiricidir. Yayılım grafiklerinde yer almamanın karar mekanizmaları ve hızlı alınan önleyici kararlar (okulların tatil edilmesi, uzaktan eğitim, evden çalışma vb) ile ilişkisi olduğu değerlendirilmektedir. Ölüm grafiklerinde yer almıyor olmak ise sağlık sistemi ve çalışanlarının başarısı olarak değerlendirilmelidir.